

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПОТЕРПЛИХ-ЖІНОК ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ НА ДОСУДОВОМУ СЛІДСТВІ

Баркова А.О., курсант 316 навчальної групи ННІ №1НАВС.

Науковий керівник: доцент кафедри криміналістики та судової медицини, кандидат юридичних наук Атаманчук В.М.

Дотримання прав жінок є важливою проблемою не тільки в Україні, а й в усьому світі. Протягом ХХ століття на міжнародному рівні була прийнята низка документів, в яких наголошується на необхідності ліквідації нерівності між чоловіками та жінками у суспільстві.

Значна частина насильницьких злочинів вчиняються на підґрунті сексуальних відносин, що побудовані на статевих відмінностях “чоловік – жінка”. Результати соціологічного опитування, проведеного Українським НДІ проблем молоді та центром “Соціальний моніторинг”, доводять, що жертвами фізичного насильства у сімейному житті стають 12% молодих жінок, у тому числі 2% – дуже часто.

Наведені дані свідчать про соціальну проблему, існування якої негативно проявляється і при розслідуванні злочинів зазначеної категорії. Зокрема, на досудовому і судовому слідстві не завжди враховується такий аспект, як стосунки між чоловіком-обвинуваченим і жінкою-потерпілою, що призводить до неповного вирішення завдань кримінального судочинства.

На нашу думку, необхідно виділяти відповідні тактичні та психологічні прийоми встановлення комунікативного і психологічного контакту з потерпілою:

а) починати допит із бесід на теми, які безпосередньо не стосуються предмету допиту, використовуючи дані, отримані при криміналістичному вивченні особистості потерпілої;

б) спостерігати за невербальними проявами (мімікою, жестами, поведінкою) потерпілої;

в) оперативно корегувати власну діяльність, особливу увагу приділяти не лише змісту власних реплік, оцінок, але й інтонації, тональності їх висловлення.

Використання тактичних прийомів у процесі допиту повинно мати не хаотичний характер, а логічну доцільність їх реалізації. Тактичні прийоми можуть бути упорядковані відповідно до ситуації допиту. Значною мірою сприятимуть взаємопорозумінню з потерпілою прийоми етичного блоку. Ефективними засобами актуалізації забутого окремими вченими-криміналістами визнаються використання зорових та вербальних асоціацій, гіпнозу, біоритмології.

Показання потерпілих у зв'язку з посяганням на їх статеvu свободу та недоторканість, відрізняються як правило підвищеною емоційністю. Потерпілі, як правило, тривалий час зберігають в емоційній пам'яті те, що пережили: страх, біль, відчай, фізичне страждання. В окремих випадках можливе виникнення душевного розладу. Тому вкрай важливі обставини злочину ніби відгортають свідомістю. Також, головне для слідчого під час такого допиту - не допускати тривалої тиші. Це особливо пригнічує потерпілу особу. Враховуючі це, при допиті потерпілої від згвалтування слідчий повинен дотримуватись правил пристойності, виявляти ніжність, люб'язність, чемність, вихованість, підтримувати її морально. Тоді ефективним буде проведення такого допиту слідчим жіночої статі.

У процесі допиту до потерпілої, як тактичний прийом застосовується пред'явлення доказів. Сутність пред'явлення

доказів на допиті полягає в демонстрації змісту і значення наявної в розпорядженні слідчого доказової інформації для впливу на потерпілу з метою: надання допомоги потерпілій в пригадуванні забутого; орієнтування його на викладення відомостей про факти, що цікавлять слідство; деталізації показань потерпілої тощо.

Таким чином, тактико-психологічні прийоми, спрямовані на встановлення мотивації показань, передбачають постановку серії запитань, що дають змогу визначити мотиви, якими керується особа при даванні показань. Вирішення вказаної науково-практичної проблеми є актуальним тому що, як ми вже бачили з кожним роком кількість насильницьких злочинів лише збільшується, а отже виникає нагальна проблема в удосконаленні процесуальних основ проведення допитів потерпілих і врахуванні соціально і психологічних рис потерпілих-жінок від насильницьких злочинів при розробці тактики їх допиту. Слід також відзначити, що застосування слідчими вказаних прийомів активізації пам'яті жінок, потерпілих від насильницьких злочинів, ефективно вплине на результативність їх допиту.